

Rapport administratif e quen annual

2020

Cuntegn

- 3 **Autoritads communalas e cumissiuns**
- 4 **Prefaziun dalla presidenta communalas**
- 5 **Corona**
- 5 **Legislativa**
- 7 **Suprastonza communalas**
- 9 **Finanzas**
- 12 **Persunal**
- 13 **Svilup dalla populaziun**
- 14 **Uorden public e segirtad**
- 14 **Agid social**
- 15 **Santeri e fatgs da sepultura**
- 15 **Premi Reuniun**
- 16 **Svilup dalla vischnaunca**
- 17 **Scola**
- 19 **Svilup dil territori**
- 21 **Construcziun aulta**
- 23 **Immobilias communalas**
- 26 **Construcziun bassa**
- 26 **Ovras communalas**
- 28 **Uffeci forestal**
- 29 **Quen annual 2020**

Duvin

Autoritads communalas e cumissiuns ils 31 da december 2020

Parlament communal

Quinter Claudio, Glion, president
Alig Lorenz, Pigniu
Bearth Remo, Sevgein
Bertogg Julian, Castrisch
Brändli Capaul Ursula, Rueun
Caderas Bruno, Ladir
Cadruvi Gion Mathias, Ruschein
Caduff Anita, Glion
Cajochen Ursin, Ruschein
Camenisch Marcus, Pitasch
Camenisch Remo, Glion
Candrian Armin, Glion
Capeder Martin, Duvin
Cavigelli Tarcisi, Siat
Dalbert-Caviezel Jeannette, Luven
Darms Gieri, Glion
Derungs Mathilde, Glion
Gabriel Gierina, Glion
Hohl Michal, Castrisch
Montalta Manuel, Glion
Schmid Valentin, Glion
Valaulta Flurin, Rueun
Vieli Kurt, Glion
von Bergen-Darms Sarah, Schnaus
Zinsli Thomas, Riein

Cumissiun da gestiun

Cadruvi Gion Mathias, Ruschein, president
Darms Gieri, Glion
von Bergen-Darms Sarah, Schnaus

Suprastonza communal

Maissen Carmelia, Castrisch, presidenta
Cantieni Roman, Glion, vicepresidente
(dapi igl 1. da fenadur 2020)
Cadalbert Damian, Sevgein, vicepresidente
(tochen ils 30 da zercladur 2020)
Bundi Hanspeter, Castrisch
Gasser Curschellas Caroline, Glion

Cussegl da scola

Cathomas Annalisa, Glion, copresidenta
Hohl Michal, Castrisch, copresidenta
Bundi Hanspeter, Castrisch
Camenisch Angela, Glion (tochen ils 30 da settember 2020)
Rita Duff, Schnaus (dapi ils 28 d'october 2020)
Heini Daniela, Siat

Delegai SPITEX Foppa

Albin Ludovic, Siat
Camenisch Remo, Glion
Casanova Aurelio, Glion
Deplazes Ivan, Glion

Delegai corporaziun d'aua piarsa Gruob

Bundi Hanspeter, Castrisch
Camenisch Remo, Glion
Candrian Armin, Glion
Cantieni Roman, Glion
Darms Andreas, Schnaus
Darms Toni, Glion
Gasser Curschellas Caroline, Glion
Giger Ueli, Ruschein
Schmid Valentin, Glion

Cumissiun d'energia

Cantieni Roman, Glion, president, representant vischnaunca
Arpagaus Giusep, Ladir
Caduff Anita, Glion
Camenisch Brida, Glion
Derungs Mathilda, Glion

Cumissiun per promoziun da sanadad e prevenziun

Cantieni Roman, Glion, president, representant vischnaunca
Arpagaus Giusep, Ladir
Caduff Anita, Glion
Camenisch Brida, Glion
Derungs Mathilda, Glion

Pumpiers

Casaulta Gion jun., Castrisch, cumandant
Mihajlovic Radomir, Glion, vicecumandant

Prefaziun dalla presidenta communal

Avon in onn hai jeu sperau en quei liug da saver far el rapport annual 2020 – suenter haver dumignau la crisa – ina retrospectiva e saver resumar las experientschas e las novas enconuschientschas. Mia speranza ei stada adumbatten. La situaziun da corona ei aunc adina acuta e nus stuein aunc adina acceptar numerusas restricziuns. E pli gitg che la pandemia cuoza, pli diramein che las consequenzas sereveleschan.

Era sche la Surselva ei mitschada igl onn da rapport 2020 cun in egl blau grazia ad ina buna stad cun cefras da hospis svizzers da record, fetsch jeu quitaus suenter la stagiun d'unviern difficila e pervia dalla recessiun che seprofilescha per il futur dils menaschis e dallas plazzas da lavur. Jeu panzel denton era pervia dils affons ed ils giuvenils: lur spazi liber per daventar carschi ei il mument quasi inexistent, els ston entscheiver ni finir in emprendissadi ni entrar ella veta professiunala sut kundiziuns fetg grevas. E tut quellas e quels ch'eran disavantiagai socialmein gia avon corona, tucca la crisa aunc ina ga cun tutta forza.

Mintgina e mintgin da nus fa atras sia atgna historia da corona. Mo quella savein nus strusch partger in cun l'auter. Dapi in onn vivin nus sin distanza e las sentupadas persunas ein restrenschidas ad in minimum. Denton exact quellas drova ei per puspei crear empatia e spért da cumionza. La stauncladad da corona vegn accumpignada pli e pli d'ina atmosfera cargada che drova resursas che fussen necessarias per mussar interess per il visavi. La solidaritad svizra vegn messa all'emprova. Ei dat denton buca mo quellas varts negativas. Cura che la vischnaunca ha encuretge all'entschatta dalla crisa da corona voluntaris per far cumissiuns ni auters buns survetschs per persunas dalla gruppa da resca, ei ina reit d'agid da buna vischinonza seformada enteifer dus gis en tut las 13 fracziuns. Carstgauns da tuttas generaziuns han susteniu in l'auter e dau curascha in a l'auter. Ed el sector da sanadad mobiliseschan miedias, tgirunzs e colluvreras dapi varga in onn mintga gi tut lur forzas.

Sco vischnaunca eis ei stau impurtont per nus da mantener duront la crisa aschi bia normalitad sco pusseivel. Aschia ein ils survetschs dall'administraziun communal stai a dis-

posiziun alla populaziun igl entir temps senza restricziuns. Ins ha fatg avanzar projects ed investziuns currentas. In impuls impurtont ha il sboz dil maletg empalont dil territori communal MTC cun biaras ideas directivas dau. Ei ha fatg plascher che tontas persunas ein separticipadas alla discussiun cun ideas per il svilup dalla vischnaunca. In'emprema idea, la Via Glion sco niev product turistic, vegn lantschada gia igl onn 2021 cun ina staffetta conforma a corona. Igl ei numnadamein impurtont da mirar gia ussa sur igl ur da nies taglier e d'investir el futur suenter corona. Suentor onns finanzialmein pli grevs pervia dalla fusiun da vischnauncas stat la vischnaunca ussa sin ina basa solida, aschia ch'ei dat era in cert spazi d'agir per dar in stausch a svilups e per investir a moda anticiclica.

Tut quei ei mo pusseivel grazia a savida, lavur, controlla, critica, affirmaziun ed in engaschi correct dallas persunas el parlament communal, ellas uniuns, ella suprastanza communal, ella cumissiun da gestiun ed en autras cumissiuns, ella direcziun ed ella lavur quotidiana dall'administraziun. Jeu engraziell a Vus tuttas e tuts per la gronda lavur ed igl engaschi instancabel en favur da nossa vischnaunca. Allas habitontas ed als habitonts dalla vischnaunca dad llanz/Glion engraziell jeu en num dalla suprastanza communal per gidar a purtar ed a ponderar e per tener la dira en quei grev temps. Igl andament dalla pandemia san restricziuns, reglas da higiena ni schizun scamonds buc influenzar, mobein mo nus cun nies cumpurtament.

En quei senn giavischel jeu a Vus, preziada lectura e preziau lectur, ina lectura interessanta e salidel Vus ord la Casa Cumin a Glion mirond a moda positiva el futur – malgrad la crisa da corona.

dr. Carmelia Maissen

Preziar signur president dil parlament
Preziadas parlamentarias, prezias parlamentararis

Sebasond sin art. 35 lit. e dalla constituziun communal presentein nus a Vus il rapport administrativ ed il quen annual 2020 per approbaziun. Part dil quen annual fa era il quen annual dil provediment d'aua Gruob.

Corona

La pandemia da corona ei buca mo ina crisa dalla sanadad, mobein ina crisa complexa signada da nundumbrevilas cuntradiziuns e da numerus dilemmas cun effects sin tut ils secturs dalla veta. La gliesta da temas incumpleta muossa la crisa sin nivel communal:

Direcziun da crisa

Il stab directiv communal ordinari ei s'entupaus ils 28 da fevrer 2020 per igl emprer rapport dalla situaziun. Ins ha constatau spert che la cumposiziun dil stab directiv communal orientada a catastofas naturalas ed ad infrastructuras periclitadas ei buc adattada per superar ina pandemia e ch'ins sto era integrar las persunas responsablas per la scola e las finanzas. Naven dalla fin da fevrer tochen ils 11 da matg 2020 ei il stab directiv communal s'entupaus per 18 rapports dalla situaziun. Suenter che l'emprema unda ei tschessada ha la suprastanza communal surdau la bitgetta alla direcziun.

Mesiras per sustener l'economia e la populaziun

Per completar las mesiras da sustegn dalla Confederaziun e dil Cantun per las branschas pertuccadas ha la vischnaunca decidu igl onn 2020 ulteriuras mesiras per rinforzar la liquiditad: prolungir il termin da pagament da 30 sin 90 gis per differents andaments da quens; reducir tscheins da retard sin 0 pertschien; desister d'admoniziuns e da taxas d'admoniziun; mantener il status quo dallas contribuziuns culturals.

Digitalisaziun e homeoffice

Era alla digitalisaziun ell'administraziun communal ha la crisa da corona dau in grond stausch. Il stab directiv communal, la suprastanza e la direcziun han spert fatg sesidas virtualas e ferton s'audan quellas tier il mintgagi. Sch'ins nezegia endretg quella pusseivladad, san in spargnar bia temps da viadi e daners. Per ils discuors delicats e persunals dat ei denton nuot meglier che da sebrattar en preschientscha fisica. Grazia alla nova IT ed als novs plazs da lavur mobils ha ina gronda part dallas colluversas e dils colluvers dall'administraziun saviu far spert homeoffice.

Turissem da stad/parcellas da campar

Cunquei ch'igl ei strusch stau pusseivel da far vacanzas egl exterior igl onn 2020, han bia Svizras e Svizzers passentau lur vacanzas ella patria. Ultra dils hotels e dallas habitaziuns da vacanzas bein frequentadas han ins remarcau quei fatg era vid il grond augment da viagiaturs cun rulottas. Per satisfar alla damonda augmentada da parcellas da campar en quella situaziun particulara ha la vischnaunca endrizzau ina piazza provisoria a Siat.

Controlla dils concepts da protecziun

Mintga ordinaziun dalla Confederaziun e dil Cantun cun restricziuns e reglas per cumbatter la pandemia finescha cun la constataziun che las vischnauncas hagian da controllar che las mesiras vegnien observadas. Sco ina dallas paucas vischnauncas grischunas cun atgna polizia communal ha la

vischnaunca dad Ilanz/Glion bunas premissas per ademplir quell'incumbensa. Ensem cun il canzlist communal analischan ils polizists las regulaziuns respectivias arisguard las consequenzas per las persunas pertuccadas e controlleschan sin rundas regularas che las regulaziuns vegnien observadas. Ei va meins per criticar culpabels. Anzi, ins vul sustener las persunas pertuccadas da realisar ils concepts da protecziun.

Fegl sgulont da corona

Ina sfida particulara per la vischnaunca ei la comunicaziun cun la populaziun stada. Per l'ina han ton il brat informal e persunal sco era las occurrenzas d'informaziun ufficialas muncau per vegnir en contact direct cun la populaziun e per vegnir a saver tgei che stat exact sin il puppen. Per l'autra ein las gasettas, la televisiun e las medias socialas talmein pleinas cun rapports da corona che las informaziuns communalas van bunamein a piarder. Vitier vegn il fatg che giuvenils cun in'affinitad digitala s'informeschan tut auter che senioras e seniors ch'eiin forza buca disai cun computers ed internet. Perquei ha la vischnaunca recurriu al fegl sgulont cumprovau, cun la speranza ch'el schai sin meisa e porschi las informaziuns las pli impurtontas a giuven e vegl.

Annullaziun d'occurrenzas

Ina dallas empreras occurrenzas che ha stuiu vegnir annullada en vischnaunca pervia da corona ei la fiasta «50 onns baselgia claustrala Glion» dils 7 da mars 2020 stada. Suandai ein concerts, radunonzas, fieras, fiastas e bia dapli. Denter quellas era occurrenzas grondas popularas sco il Städtlifest, l'ILHGA ni il marcau d'advent ed il marcau da vinars. Cun grev cor ha la suprastanza communal desistiu dalla fiasta digl 1. d'uost.

Finanzas

Da bial'entschatta ei la vischnaunca seconfruntada cun las consequenzas dalla pandemia sin las finanzas dalla vischnaunca ed ei sedumandada, nua ch'entradas sereduceschian, nua ch'entradas s'augmentien a cuorta veta e singularmein, a veta mesauna, a liunga veta e periodicamein. Las pli grondas consequenzas vegnien ins a registrar el sector dalla sanadad, egl agid social ed ellas entradas da taglia. La dimensiun vegn a depender fetg dalla fermezia e dil cuoz d'ina recessiun economica.

Legislativa

Votaziuns ed elecziuns

Igl onn 2020 han ins clamau la populaziun treis gadas all'urna. Pervia dalla pandemia da Covid-19 han ins spustau la votaziun prevesida ils 17 da matg 2020 sin il settember. Sin plaun naziunal han las votantas ed ils votants priu posiziun arisguard otg projects. Ei ha dau ina votaziun cantunala davart la renovaziun dil center da dietas al Plantahof a Landquart.

Sin plaun communal han las votantas ed ils votants priu posiziun arisguard treis projects da planisaziun. Ils 9 da fevrer 2020 han ins approbau la revisiun totala dalla planisaziun locala, ils 27 da settember 2020 la revisiun parziala dalla planisaziun locala concernent la zona da mistregn Crappa Grossa a Glion ed ils 29 da november 2020 la revisiun parziala dalla planisaziun locala concernent igl engrondiment dalla zona da commerci S. Clau a Rueun.

Glion

Parlament communal

Il parlament communal ei seradunus igl onn da rapport per sis sesidas sut la direcziun da Claudio Quinter ed ha priu ils suandonts conclus:

19 da fevrer: elecziun dil president dil parlament (Claudio Quinter), dalla vicepresidenta (Jeannette Dalbert-Caviezel) e dalla dumbravuschs (Gierina Gabriel); elecziun substitutiva d'in delegau dalla corporaziun d'aua piarsa Gruob; verificaziun dalla constituziun communal, refusa da deliberaziun.

26 da matg: prender per enconuschientscha il rapport dalla situaziun en connex cun corona; cunvegna da prestaziun Surselva Turissem SA, approvaziun; revisiun parziala dalla planisaziun locala zona da mistregn Crappa Grossa, Glion, deliberaziun per mauns dalla votaziun all'urna.

24 da zercladur: approvaziun dil rapport administrativ e dil quen annual 2019; approvaziun dil quen annual 2019 dil provediment d'aua Gruob.

16 da settember: revisiun parziala dalla planisaziun locala concernent la zona da commerci Rueun, engrondiment dalla scrivaria Spescha SA, deliberaziun per mauns dalla votaziun all'urna; approvaziun dils quens annuals 2019/2020 dallas meglieraziuns generalas Schnaus/Strada e Pigniu.

28 d'october: lescha davart l'utilisaziun d'immobilias dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion, approvaziun; reorganisaziun dalla suprastanza communal e dall'administraziun communal, approvaziun; revisiun parziala dalla lescha da taglia, approvaziun; elecziun substitutiva cussegl da scola (Rita

Duff-Cavegn); elecziun substitutiva cumissiun da finanzas (Lorenz Alig).

25 da november: planisaziun dallas finanzas 2022–2026, prender per enconuschientscha; approvaziun dil preventiv 2021; fixaziun dil pei da taglia 2021; fixaziun dalla quota d'acquist da terren 2021 da persunas digl exteriur; incumbensa Alig concernent parcadis gratuits en consequenza dalla pandemia da corona; incumbensa Gabriel concernent il scamond da far fiug.

Ultra da quei ha il parlament suandau presentaziuns davart ils suandonts temas e discutau las suandontas tematicas: concept per la promoziun linguistica ella vegliadetgna prescolara; project Minas da Gulatsch; project da model «Reuniun – Nus essan | Wir sind Ilanz/Glion»; rapport dil luvratori strategia d'immobilias.

La sesida dils 16 da settember 2020 ha giu liug a Luven. L'uniun da giuventetgna da Luven ha surviu in aperitiv gustus. Il chor Reuniun cun commembras e commembers dil parlament communal e dall'administraziun communal ha delectau las persunas presentas cun in pign concert. All'entschatta dalla sesida han ils dus colluvriers regionalas dalla Lia Rumantscha, Alice Bertogg e David Flepp, presentau lur organisaziun linguistica al parlament communal biling. Els han sensibilisau las parlamentarias ed ils parlamentaris per il diever dil romontsch. La Lia Rumantscha ha elavurau aposta per quella sesida il «Pledari parlamentari dad Ilanz/Glion».

L'uniun da giuventetgna da Luven presenta igl aperitiv a caschun dalla sesida dil parlament a Luven.

Suprastonza communal: Caroline Gasser, Hanspeter Bundi, Carmelia Maissen, Damian Cadalbert, Roman Cantieni

Direcziun communal: Michael Spescha, Andreas Pfister, Carmelia Maissen, Rolf Beeli, Silvio Dietrich

Suprastonza communal

Igl onn da rapport ei la suprastonza communal s'entupada per 16 sesidas ordinarias ed ha discutau il settember el rom d'ina sesida d'in entir gi il budget 2021. Plinavon eis ella se-radunada cun la direcziun ils 12 da mars 2020, cuort avon igl emprem lockdown da corona, ella claustra da Glion per in gi da strategia.

Ina part impurtanta dalla lavur da suprastonza ei da preparar e da deliberar projects per mauns dil parlament communal sco era da tractar las fatschentas dil gi ch'ein ella competenza dalla suprastonza. Temas e conclusiuns dalla suprastonza communal:

- tractau il mandat da prestaziun pediatria/ginecologia ed agid da piglialauncas per ils onns 2020–2022 en favur dalla Spital regional Surselva SA per mauns dalla deliberaziun entras la radunonza da delegadas e delegai dalla SanaSurselva;
- vendiu immobilia e terren: casa d'ina famiglia a Strada; parcella da baghegiar a Luven ed el quartier Begl a Sevgein;
- eligi la cumissiun promoziun dalla sanadad e prevenziun (Anita Caduff, Roman Cantieni, Brida Camenisch, Mathilda Derungs, Giusep Arpagaus);
- eligi Damian Cadalbert sco vicepresidente communal tochen la fin da zercladur 2020 e Roman Cantieni naven dil fevadur 2020 tochen il december 2021;

– procedura da contribuziun: sanau la via Paradiesgärtli a Glion; renovau la Via dalla Posta e la Via dalla Staziun a Glion; construui da niev la via da colligiaziun naven dalla run-della H19 tochen alla Via Sursilvana veglia a Glion; sanau la Via Tuegna a Ruschein; sanau ina part dalla Via la Lutta a Glion;

– ordinaziuns da traffic: signalisau la Via Pardi, Ladir; adattau la signalisaziun Via Crap Cavalè 20 a Ruschein; fatg novas signalisaziuns da traffic resp. definiu da niev limitaziuns da traffic sin vias da meglieraziun a Pigniu ed a Schnaus; Via Hans Erni a Glion; signalisau da niev igl areal dalla scola professiunala/Center da formaziun lenn a Glion; zona da tempo 30 a Strada;

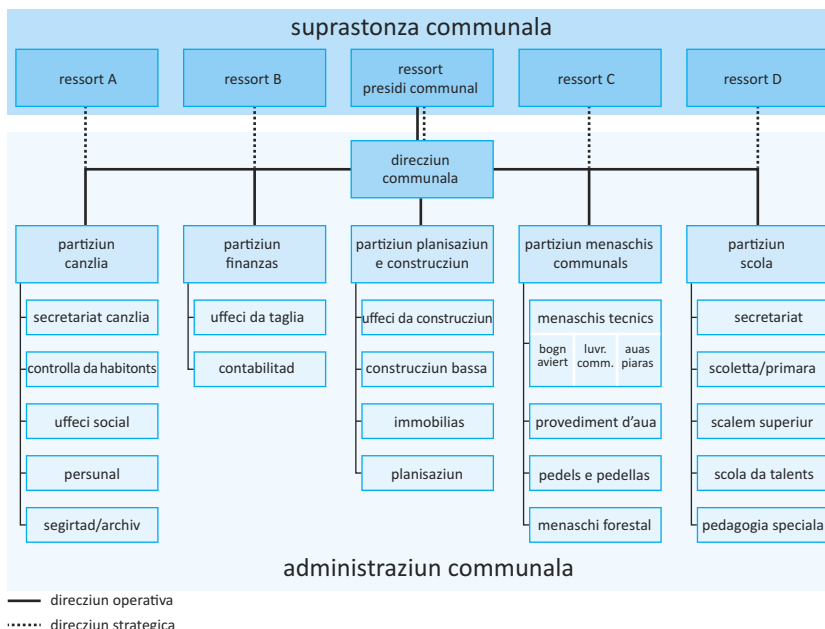
– eligi commembras e commembers dalla cumissiun da baghegiar renovaziun e meglieraziun Riein (Curdin Cabalzar, Thomas Zinsli, Luregn Caspescha, Caroline Gasser) ed approbau il project d'exposiziun per mauns dall'examinaziun preliminar da vart dil Cantun;

– atg igl emprem sboz dalla lescha davart il manteniment, il menaschi e l'utilisaziun dallas ovras da meglieraziun e d'ulteriuras ovras ordeifer il territori da construcziun per mauns dalla cooperaziun publica;

– relaschau la directiva per spargnar aua en cass da schitgira resp. da munconza d'aua;

– dau la lubientscha da baghegiar per construcziuns communalas: sanar la stizun a Ruschein; construir da niev il re-

La reorganizaziun dall'administraziun va en vigur igl 1. d'uost 2021. L'introducziun da ressorts ella suprastonza communal succeda igl 1. da schaner 2022.

servuar d'aua e remplazzar ils conducts d'aua Via da Sasolas a Luvén; sanar totalmein la Via Tuegna a Ruschein; disfar la suoschna d'autos e sanar ils parcadis Paradiesgärtli a Glion; sanar la Via Serenera a Rueun; sanar structures contaminadas dall'ustanza digl implont da tir da 300 m a Ruschein; construir la deponia da rumien verd Trueins a Duvin; installar containers da biro e da gardaroba temporars el luvratori communal da Glion; remplazzar il scaldament dall'anteriura casa communal da Schnaus;

- consultau e priu posizium: adattaziun dil sistem electoral dil Cussegl grond; orientaziun futura dalla Ruinaulta per mauns dall'Uniun Ruinaulta; revisiun da statuts e document da fundaziun dalla Casa da vegls e da tgira Glion; fundaziun d'ina corporaziun cantunala da vischnauncas; adattaziun dil plan directiv cantunal el sectur traffic;
- approbau ils pagaments d'accomodament dall'examinaziun dalla CUMCO «22-0457: Prestaziuns da construcziun Grischun»;
- tractau las damondas dallas habitontas e dils habitonts da Ruschein arisguard la damonda da baghegiar l'antenna da 5G a Ruschein;
- fatg l'emprema lectura dil concept da parcar ellas frazziuns;
- approbau la revisiun parziala dall'ordinaziun davart l'utilizaziun d'immobillas communalas dad Ilanz/Glion.

Reorganisaziun dalla suprastanza communal e dall'administraziun communal

Igl onn 2013 han ins instradau la structura directiva ed organisatoria dalla nova vischnaunca tenor meglier saver e puder, denton senza experientscha pratica per propi. Suentar sis onns ein – sin fundament dallas experientschas – entginas adattaziuns dalla structura directiva s'imponidas. Quellas pertuccan per l'ina la suprastanza communal en vesta alla nova perioda legislativa ch'entscheiva igl onn 2022, per l'autra l'organisaziun dils secturs administrativs. Alla sesida digl october 2020 ha il parlament communal approbau la reorganisaziun. La reforma ha las suandontas finnamiras:

- menar la vischnaunca a moda efficients, solida e transparenta;
- rinforzar l'attractivada dalla funcziun executiva per acquistar commembras e commembers per las autoritads;
- reducir cun decisiuns sutordinadas ina surcarga dils gremis, impedir parallelissem ed augmentar l'autonomia e la motivaziun dallas colluvertas e dils colluverts.

La reorganisaziun cumpeglia ils suandonts puncts principals:

1. Introducir ressorts per las commembras ed ils commembers dalla suprastanza naven digl onn 2022 cun focus sin la direcziun politica: la structura specialisada integrescha meglier las singulas commembras ed ils singuls commembers dalla suprastanza e renda els pli visibels. Aschia daventa l'incumbensa dallas commembras e dils commembers dalla suprastanza forsia pli pretensiusa, denton en mintga cass pli interessanta.
2. Spartger la partiziun infrastruttura en duas partiziuns: partiziun planisaziun e construcziun e partiziun menaschis communalas. Engrondir la direcziun cun il menader menaschis communalas – aschia san ins reducir ils scalems hierarchics ella partiziun infrastruttura, scursanir las vias da permissiun, eliminar stretgas e metter a disposiziun dapli

resursas per il management da projects ella partiziun construcziun e planisaziun.

3. La suprastanza communal ha decidu d'introducir ina structura da direcziun unitara sco niev instrument da gestiun per attribuir claramein la responsabladad, per planisar prospectivamein, per crear dapli spazi d'agir, per evitar planisaziuns vanas e per contonscher a moda efficients ina clara spartiziun da process repetitivs (efficients) e da projects unics (effectiv).

Brat cun la populaziun

Alla suprastanza communal stat ei fetg a cor da tgirar il brat cun la populaziun era ella nova vischnaunca gronda. Per quei intent ha ella priu pliras mesiras igl onn 2019. Ins ha introduciu in'ura d'audiencia mensila cun la presidenta. Fertion ei quella s'establida bein e vegn nezegiada stedi. Autras mesiras sco la sesida dalla suprastanza trimestriala en ina fracziun ni ina gronda occurrenza d'informaziun han ins buca saviu realisar resp. han ins stuiu reducir al pli necessari pervia dalla pandemia da corona.

Survista dallas expensas

Tenor art. 40 dalla constituziun communal ei la suprastanza competenta da decider davart expensas buca budgetadas tochen 200'000 francs, en total 500'000 francs ad onn. Igl onn 2019 ha la suprastanza communal concludiu las suandontas expensas buca budgetadas:

Cussegliazion externa reorganisaziun suprastanza/administraziun	23'255
Strategia d'immobillas fasas I e II	65'000
Project da model «La societad civila sco motor per il svilup 2020–2023	30'000
Moderaziun gi da strategia 2020	5'000
Occurrenzas da team	4'500
Renovaziun tegia d'alp Cugn, Pitasch	80'000
Extensium dalla concurrenzas surbaghegiada dalla staziun da Glion.	30'000
Engaschament temporar emprendistas ed emprendists	5'000
Introducziun ell'administraziun da fatschenta cun CMI	57'059
Actualisaziun SCI e structura dalla planisaziun da finanzas	13'000
Remplazzament scaldament ell'anteriura casa communal da Schnaus	35'000
Strategia d'immobillas fasa III	30'000
Acquisiziun d'ina parcella d'uaul a Siat	4'044
via dalla Claustra Glion, attaziun alla via da Ruschein	52'000
Contribuziun restauraziun dalla caplutta da S. Antoni da Padua, Ruschein	5'000
Cumpra maschina da faldar	2'600
Parcella da campar provisorisa per rulottas Fontanivas stad 2021	5'000
Contribuziun alla preparaziun dalla senda d'unviern a Siat	2'700
Conzept comunicaziun Ilanz/Glion	4'620
Schichtwechsel - La Surselva, preproject	20'000
Introducziun telefonia d'IT	5'000
Total expensas concludidas dalla suprastanza	478'779

La fin digl onn 2020 ein las suandontas incumbensas surdadas dil parlament aunc pendentas:

- incumbensa Maissen (2016) pertuccont l'examinaziun dalla prestaziun e pachet da mesiras per finanzas saunas;
- incumbensa Gabriel (2018) pertuccont l'examinaziun dil menaschi forestal dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion;
- incumbensa Brändli Capaul (2019) pertuccont la strategia d'immobillas;
- incumbensa Gabriel (2020) pertuccont il scamond parzial da fiugs artificialas.

Castrisch

Finanzas

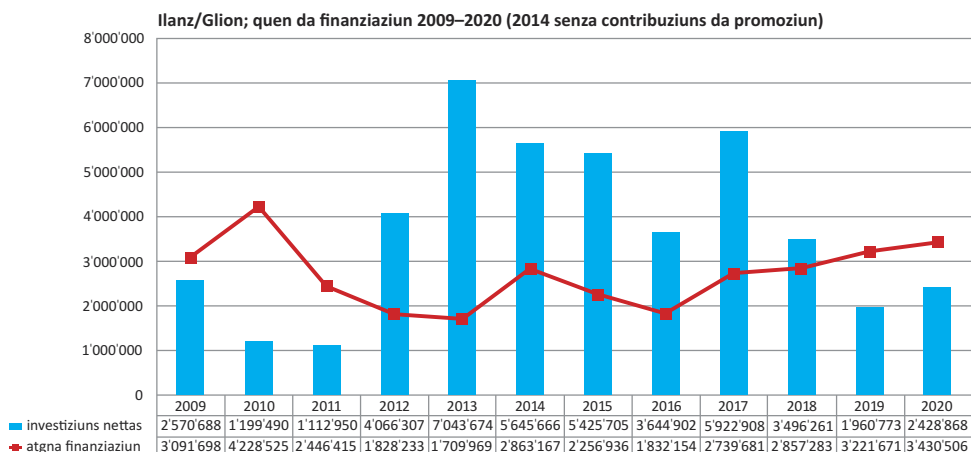
Valetaziun generala

Cun in gudogn annual da prest 0.5 miu. francs siara il quen annual 2020 cun in meglier resultat ch'il surpli budgetau da 153'000 francs, e quei malgrad corona. Il cash-flow munta a 3.5 miu. francs ed ei il meglier resultat dapi igl onn 2015. Aschia han ins saviu finanziar sez per 146 pertschien las investziuns nettas da 2.4 miu. Bia pli relevonta per valetar l'atgna finanziaziun ei la media da plirs onns. Grazia al cash-flow carschent dils davos treis onns han ins saviu finanziar en media per 88 pertschien sez las investziuns nettas ils onns 2015–2020. Naven d'in grad d'atgna finanziaziun dad 80 pertschien san ins valetar l'atgna finanziaziun sco solida. Il bien resultat vul ins nezegiar per prefinanziar investziuns grondas futuras gia concluidas ed aschia rinforzar l'atgna finanziaziun da lu. Aschia vegn la suprastanza communal a dumandar il parlament el rom dalla presentaziun dalla contabilitad da concluder ina prefinanziaziun ell'altezia da 2 miu. francs per renovar igl areal dalla staziun, in project che las votantas ed ils votants han decidui all'urna il november 2018.

Gia cuort sunter l'entschatta dalla pandemia da Covid-19 ein la suprastanza communal e la direcziun s'occupadas

cun las consequenzas eventualas sin las finanzas. Cuntrari allas supposiziuns da lezza ga ha la crisa igl onn da rapport buca giu ina talmein gronda influenza ton arisguard ils cuosts carschents sco era arisguard las entradas pli bassas. Aschia eis ei da registrar ni el sector dalla sanadad ni el sector digl agid economic augments da cuosts extraordinaris. Expensas supplementaras cun effect sin la liquiditad ein cunzun resultadas digl engaschi pli intensiv per schubergiar las immobillas communalas inclusiv las scolas sco era las mesiras da proteccziun. Pertuccaus specialmein dalla pandemia ei il menaschi dil bogn aviert Fontanivas staus. Per l'ina ein ils cuosts da paga s'augmentai per la lavur da survegionza e da schubergiar supplementara, per l'autra ein las entradas stadas pli pintgas, perquei ch'il menaschi ei staus serraus duront il lockdown. Auters cuosts ein stai pli bass pervia dallas restricziuns, p.ex. spensas da viadi ni expensas per excursiuns, viadis da scola e camps.

Effects el sector social ni sin las entradas da taglia vegn ins a remarcar per ils onns vegnents el quen communal. La dimensiun vegn a depender fetg dil cuoz dalla pandemia e dil temps che l'economia drova per puspei serevegnir.

Svilup dils recavas 2015–2020

Recav	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Recav fiscal	13'906'247	13'784'559	14'046'593	15'325'291	14'788'675	15'965'280
Regals e concessiuns	2'203'301	2'117'283	2'090'022	2'137'607	2'299'271	2'197'605
Bunificaziuns	4'344'857	4'085'772	4'791'107	4'945'085	5'018'444	5'461'984
Differents recavs	400'681	267'699	305'474	245'638	156'626	438'001
Recav finzial	1'141'788	1'078'414	1'507'115	1'181'085	1'264'087	1'138'740
Prelev. ord fonds e fin.spec.	315'489	230'679	177'559	199'453	226'597	434'853
Recav da transfer	7'577'831	7'245'483	7'089'895	6'988'189	6'729'703	5'941'196
Recav extraordinari	–	73'329	–	–	53'760	746
Scuntradas internas	2'264'672	2'431'496	2'440'377	2'256'855	2'281'999	2'032'173
Total recav	32'154'866	31'314'714	32'448'142	33'279'203	32'819'163	33'610'579

Ils fetg buns recavs fiscals dils onns precedents 2018 e 2019 han aunc ina ga saviu vegnir surpassai igl onn 2020, quei grazia allas aultas taglias sin las entradas e sin la facultad dallas persunas naturalas. Igl onn 2020 ei il recav da taglias sin il gudogn da persunas giuridicas staus sutproporzionalmein bass. Las indemnisaziuns han ins aunc ina ga saviu alzar igl onn 2020, denter auter pervia dall'introducziun da taxas per

rumians sin plaun communal. El recav finzial han ins cunzun saviu alzar claramain la rendita d'affittanza e da tscheins da locaziun per immobilias. La digren dil recav da transfer ha per l'ina da far cun las pauschalas globalas per fugitivs che scadan suenter tschun resp. siat onns sco era cun la digren da scolaras e scolaras d'ordeifer dalla vischnaunca da Breil/Brigels.

Svilup dils cuosts 2015–2020

Cuosts	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Cuosts da personal	14'058'564	13'919'388	13'736'114	13'960'163	13'574'965	13'314'809
Cuosts materials e menaschi	6'722'659	6'752'375	7'138'901	7'604'230	7'606'834	8'139'425
Amortisaziuns fac. admin.	149'804	390'279	816'052	739'306	1'321'102	983'016
Cuosts finzials	311'159	225'946	381'002	253'282	244'453	145'609
Dep. en fonds e fin. spec.	211'817	39'628	311'790	276'734	341'144	536'240
Expensas da transfer	6'314'847	5'942'058	5'794'821	6'147'937	5'662'644	6'004'107
Expensas extraordinarias	–	–	–	–	–	2'000'000
Scuntradas internas	2'264'672	2'431'496	2'440'377	2'256'855	2'281'999	2'032'173
Total cuosts	30'033'522	29'701'170	30'619'056	31'238'507	31'033'141	33'155'380

Igl onn 2020 ein ils cuosts da personal danovamein stai levamein regressivs. Ils cuosts materials e da menaschi augmentai han cunzun da far cun igl augment marcant dallas lavurs da manteniment vid ils conducts d'ovra. Las amortisaziuns ein stadas pli bassas ch'igl onn avon ed era pli bassas che budgetadas, cun quei ch'ins ha buca terminau tut las investiziuns planisadas, per quei che las entradas d'investiziun ella funcziun protecziun dalla natira e planisaziun dil territori ein stadas pli aultas che las expensas e cun quei che las taxas da colligiaziun vegnan mintgamai passivadas tier ils implonts

ils pli vegls, quei che munta per quels implonts ina reducziun dils cuosts d'amortisaziun annuals, aschilunsch che neginas novas investiziuns vegnan activadas. Ils cuosts finzials bass ein d'engraziar al fatg che las immobilias ella facultad finzials han giu mo pauc basegns da manteniment. Las scuntradas internas ein cunzun pli bassas, per quei che las pagas dallas persunas d'instrucziun dalla scola da talents vegnan cudischadas da niev directamein en quella funcziun, aschia scroda il transferiment intern.

Cuosts nets tenor funcziuns, cumparegliazions dils onns 2015–2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Administraziun generala	2'792'405	2'692'958	2'921'478	2'824'705	2'714'365	3'193'399
Segirtad publica	186'246	189'464	390'574	425'493	523'257	241'637
Formaziun	6'276'254	7'248'726	7'198'723	7'328'871	7'510'025	7'288'004
Cultura e temps liber	608'772	689'145	657'717	803'398	714'363	751'574
Sanadad	1'831'349	1'805'131	1'898'442	2'126'927	1'834'576	1'867'064
Beinstar social	730'113	539'112	729'921	799'132	704'659	976'306
Traffic	1'309'218	1'743'120	1'833'785	1'922'834	2'112'891	3'689'293
Ambient e planis. dil territori	283'637	400'219	401'621	495'569	523'731	488'507
Economia publica	89'727	456'150	206'064	296'203	396'597	579'415
Finanzas e taglias	16'229'067	17'377'568	18'067'410	19'063'842	18'820'485	19'530'397

Dreis motifs han procurau igl onn da rapport per cuosts nets pli aults ell'administraziun generala. Primo eran las expensas per il manteniment dallas immobilias dall'administraziun pli aultas. Secundo ha ei dau expensas unicas per ina cussegliaziun externa en connex cun la reorganisaziun, la strategia d'immobilias ed il sistem d'administraziun da fatschenta. E tercio ein las contribuziuns generalas alla Regiun Surselva dapi il 2020 medemamein vegnidas cudischadas sut quella funcziun, corrispundentamein scrodan quels cuosts ella se-

girtad publica. Alla reducziun da quella contribuescha era la nova cudischaziun dallas contribuziuns all'assistenza professiunala sut la funcziun beinstar social, nua che las expensas s'augmentan corrispundentamein. El sector dalla formaziun ei la contribuziun cantunala en connex cun l'ulivaziun dallas greveziyas geografic-topograficas (cumpart greveziyas da scola) stada bia pli aulta. En cumbinaziun cun cuosts per pagas pli pigns per las persunas d'instrucziun ei quei ils dus motifs principals per il regress dils cuosts nets. Da niev ve-

Sevgein

gnan tut las expensas per las vias campestras e per las vias da funs cudischadas sut il capetel meglieraziun da structura. Perquei ein ils cuosts pli bass tier il traffic e corrispundentamein pli aults tier l'economia publica. Pervia digl unviern cun pouca neiv ein ils cuosts per rumir neiv denton claramein sut la media da plirs onns. Quei vala per il manteniment dalas vias en general.

Ils cuosts nets per igl ambient e la planisaziun dil territori ein sesminui igl onn 2020, cunzun perquei che las amortisaziuns ellas duas finanziaziuns specialas ovra hidraulica e serenaziun ein sereudidas.

Malgrad ils prezis da lenn regressivs muossa il resultat net dall'economia forestala in resultat positiv. Quei ei legrevel. Sin fundament dils cuosts pli bass pervia da Covid-19 ein ils cuosts nets sereudici ella rubrica industria, mistregn e commerci. Era la rubrica electricitad ei sesviluppada positivamein cun la vendita da concessiuns e grazia ad indemnisaziuns per il diever d'energia.

Planisaziun dallas finanzas 2022–2026

La planisaziun dallas finanzas gida da risguardar a media vesta las damondas finanziadas d'ina vischnaunca. Menar cun cefras ei primarmein denton buc ina tematica structurala ni procedurala, mobein plitost ina damonda dalla cultura d'ina organizaziun e la finala dalla tenuta persistente. Ei settracta da rispunder ad ina damonda centrala: Co san ins contonscher quei ch'ei il meglier per la societad dad oz senza surdar alla proxima generaziun cargas nunjustificadas?

La direcziun e la suprastonza communal elavuran il muvent ina planisaziun da finanzas integrada e detagliada che vegn presentada al parlament ella sesida da preventiv 2022.

Per la perioda da planisaziun 2022–2026 ch'il plan da finanzas cumpeggia prevesa la suprastonza communal arisguard ils projects pli gronds – ultra dalla renovaziun currenta dall'infrastructura da basa e dils vehichels – la suandonta prioritaziun:

- renovar la staziun ed il plaz d'autos da posta, Glion
- renovar il luvratori communal cumbinau a Glion (pumpiers e luvrers communs)

- sanar il cumplex da scola a Castrisch
- construir la via da meglieraziun (via d'alp) Ruschein nr. 14 (3. etappa)
- sanar la via da transport a Duvin
- renovar las ovras da meglieraziun a Riein
- sanar la fontauna ed il reservuar a Luven
- sanar la serenera a Rueun
- sanar la baselgia ed il santeri s. Martin a Glion
- remplazzar cun LED l'illuminaziun publica en tut las fracziuns
- amplificar punctualmein las fermadas d'auto da posta tenor la lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments
- sanar la punt dil Rein a Glion

La summa d'investiziun sur quels tschun onns importa tenor la planisaziun dallas finanzas 54 miu. francs. Da quels sto la vischnaunca pagar circa 32 miu. francs cun agens mieds.

Per la proxima perioda da planisaziun, ca. 2027–2031, resultan sin fundament dil stadi d'enconuschientscha actual ils suandonts projects d'investiziun pli gronds:

- sanar la Casa Cumin a Glion (fatschada, tecnica da casa, energia)
- renovar ils locals da pumpiers a Riein, Pitasch e Luven (adattaziun allas prescripciuns da segirtad)
- sanar en etappas il cumplex da scola a Glion
- sanar il bogn aviert da Glion (davosa sanaziun totala 1996/97)
- realisar en etappas il provediment d'aua general (GWP) per igl entir intsches communal

Grondas sfidas spetgan la vischnaunca. Ei vala da mantener premurusamein las infrastructuras existentas e da metter a disposiziun ils mieds corrispundents.

Taxa da hosps e cuosts per il turissem

Las entradas dallas taxas da hosps han importau igl onn 2020

475'000 francs. Da quels ein 345'000 francs i en favur dall'organisaziun turistica regionala Surselva Turissem SA, 130'000 francs ein restai alla vischnaunca per incumbensas communalas el sector turistic. Sutvart suonda ina survesta dallas expensas communalas las pli impurtontas el sector turistic (ils imports ein arrundai):

Veranstaltungen und Anlässe	21'000
Unterhalt touristische Anlagen inkl. Wanderwege	169'000
Anschaffung Bus Sasolas	12'000
Abschreibungen touristische Anlagen	7'000
Löhne Verwaltungspersonal	26'000
Beitrag Sasolas/Plitschès	30'000
Dienstleistungen Dritter	1'000
Personalaufwand intern	177'000
Total Aufwand	

Ultra da quei fa la vischnaunca mintg'onn expensas per purchidas buca declaradas el sector turistic che vegnan denton savens duvradas da hosps e che contribueschan all'attractivitat turistica dalla vischnaunca:

	2017	2018	2019	2020
Beitrag Museum Regional Surselva	45'000	191'000	63'000	66'000
Beitrag Cinema sil Plaz	30'000	30'000	30'000	20'000
Beiträge Kultur	48'000	47'000	44'000	33'000
Defizit Schwimmbad Fontanivas Ilanz	220'000	259'000	328'000	346'000
Beiträge Freizeit / Freizeitanlagen	87'000	101'000	96'000	176'000
Total	430'000	628'000	561'000	641'000

La Surselva Turissem SA astga utilizar la taxa da hosps. Per igl onn 2020 han ins determinau il suandont:

ojektentwicklung und Incentive	19'000
Entwicklung Gäste- und Bonuskarte	51'200
Gästeprogramme	9'500
Kommunikation vor Ort/Ferienbegleiter	20'000
Personalaufwand	177'360
Raumaufwand	20'210
Unterhalt/Versicherungen/Energie	4'620
Verwaltungs- und Informatikaufwand	30'295
Abschreibungen, sonstiger Aufwand	2'000
Total	334'185

Il quen annual 2020 dalla Surselva Turissem SA ei aunc buc avon maun, aschia ch'ins sa aunc buca mussar co ils daners dalla taxa da hosps vegnan utilisai definitivamein.

Persunal

La vischnaunca dad Ilanz/Glion occupescha 90 emploiadas ed emploi ai ell'administraziun ed els menaschis communalas e 75 personas en scola ed ella vul s'establi sco patruna moderna ella regiun. Las incumbensas en connex cun il persunal ein semidadas fetg il davos temps. Fertion ch'ins fageva pli baul mo lavurs administrativas, giogan ils fatgs dil persunal ina rolla decisiva concernent il success e la qualitat dils survetschs. Las incumbensas dils fatgs da persunal cumpeglian numerus secturs che tonschan dalla recrutaziun sur igl engaschament, il svilup ed igl accumpignament tochen all'extrada dallas colluvreras e dils colluvrers. Cun la digitalisaziun san ins augmentar l'effizienz e l'effectivitat dalla lavur.

Giubileums da survetsch

30 onns Maria Clara Cadruvi, scola, Ruschein
Werner Walder, scola, Trin Mulin

25 onns Gieri Tschuor, scola, Rueun
20 onns Marcus Camenisch, survetsch tecnic, Pitasch
Antonia Cantieni Casty, scola, Flem Casa d'Uaul
Nadia Casutt-Derungs, scola, Schluein
David Halser, scola, Glion
Marco Lechmann, survetsch forestal, Vella
Susanna Spescha, pedella, Pigniu
15 onns Anna Maria Schlosser, scola, Glion
Gion Gieri Tuor, scola, Sursaisa
10 onns Christine Camenisch, scola, Glion
Nadia Giossi-Caduff, scola, Favugn
Janine Pfister-Caduff, scola, Vuorz
Jacob Pfister, scola, Vuorz
Claudio Schlosser, scola, Cuera
Silvio Schorta, polizia communal, Glion
Maria Monica Tschuor, scola, Ruschein
Andrea Veraguth, scola, Vuorz
Flavia Walder, scola, Sevgein
5 onns Claudio Buchli, pedel, Sevgein
Regula Camenisch, scola, Cuera
Mathilda Casaulta, pedella, Castrisch
Flurina Cathomas, scola, Glion
Doris Deflorin, scola, Glion
Marianna Demont, canzlia, Vella
Corina Derungs, scola, Glion
Angela Gulli, canzlia, Andiast
Christian Müller, scola, Laax
Esther Nufer, scola, Rueras
Ricarda Soller, scola, Vella
Tobias Schär, finanzas, Rueun
Janine Venzin, scola, Cuera

La tscheina da persunal l'entschatta da schaner 2021 ha buca giu liug pervia dalla pandemia da corona. Aschia ha era muncau in liug per engraziar e gratular a quellas e quels che han festivau in giubileum da survetsch. La suprastanza communal e la direcziun gratuleschan per il giubileum da survetsch ed engrazian per la lavur da biars onns en favur dalla vischnaunca.

Extradas ed entradas

El rapport d'administraziun 2019 han entginas extradas ed entradas muncau. Ils 31 da schaner 2019 ei Josef Dietrich da Rueun, menader menaschi forestal, ius en pensiun. Marco Casanova da Lumbrin che ha entschiet sia piazza igl 1. da fevrer 2019 remplazza el. Plinavon ha Rita Schwarz da Glion surpriu la tgira dil santeri da s. Giusep a Glion igl 1. da fevrer 2019.

Pirmin Balett da Glion, colluvrer dalla gruppa dils luvrers communalas Rein, ei extraus ils 30 d'avrel 2020. Siu successur ei dapi l'entschatta uost 2020 Adrian Cadalbert da Rueun. Leroy Ward da Castrisch siara sin fundament dalla midada da piazza interna da Jean-Pierre Schlüchter da Sevgein dapi igl uost 2020 la largia sco bostger el menaschi forestal da Glion. Beatrice Rutz da Castrisch ei stada engaschada sco specialista per schubergiar edifecis ed ei extrada ils 31 da mars 2020. La successiun ei vegnida reglada interneamein.

Daniel Simeon da Razén ha luvrau tochen la fin d'avrel 2020 sco referendari construcziun aulta ella partiziun infrastruttura. Siu successur ei dapi l'entschatta d'avrel 2020 Fredi Cavelti da Sagogn. Irena Mathiuet da Domat ei stada responsabla per l'administraziun dil persunal ed era occupada ell'administraziun infrastruttura. Ella ei extrada la fin d'avrel 2020. Sia piazza ei vegnida reorganisada e spartgida specificamein. Alexandra Burkhard da Vella ha surpriu l'entschatta d'uost 2020 ils fatgs da persunal en in pensum da

Riein

50 pertschien. Sabina Caduff da Laax ei emploiada dapi il settember 2020 en in pensum da 50 pertschien ella partiziun infrastruttura.

Tamas Vasics da Glion extrescha la fin da fevrer 2021. Sia successiun sco menader construcziun bassa ei gia vegnida reglada, aschia che Dumeni Cavegn da Glion ha entschiet sia lavur en in pensum parzial igl 1. da december 2020.

Cristgina Cadruvi Bleuler da Ruschein ei ida la fin 2020 en pensiun beinmeritada. Sia successiun tier igl uffeci da taglia han ins reglau internamein.

Emprendistas ed emprendists

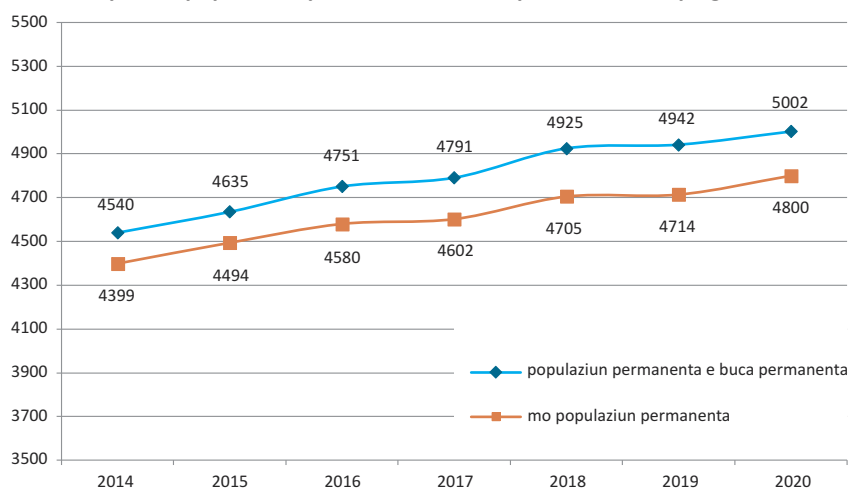
L'entschatta d'uost 2020 ha Leandro Dermond da Rueun entschiet la scolaziun da bostger e Dario Bearth da Glion quella da praticist da manteniment AFQ tier il survetsch tecnic. Plinavon han Anina Camenisch da Glion e Celine Deplazes da Rabiun entschiet igl uost 2020 igl emprendissadi commercial. Samira Caderas da Luven ha decidu da s'orientar professionalmein da niev ed ha interrut igl emprendissadi commercial ils 31 da schaner 2020. La fin da fenadur

2020 ha Lea Mastroianni da Rabiun terminau cun success la scolaziun commerciala. Igl uffeci da construcziun ha engaschau ella temporarmein el sector mercantil tochen la fin da november 2020.

Svilup dalla populaziun

Ils 31 da december 2020 dumbra la populaziun permanenta 4'800 habitontas e habitonts. La cumpart da persunas digl exterior importa 16.8 pertschien. Il diember da dimorants duront l'jamna, da dimorants temporars, da cunfiners, da persunas admissas provisoriamein e da requirents d'asil importa ils 31 da december 2020 202 persunas. Quellas persunas appartegnan mo parzialmein alla populaziun permanenta. Tenor l'Ordinaziun davart la dumbraziun federala dil pievel appartegnan persunas admissas provisoriamein e requirents d'asil (persunas el process per survegnir asil) cun in cuoz da dimora total da silmeins dudisch meis alla populaziun permanenta.

Svilup dalla populaziun permanenta e buca permanenta dapi igl onn 2014:

Il corp da pumpiers da basa dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion en acziun.

Il vehichel digl agid viafieril sin las rodaias dalla Viafier retica.

Uorden public e segirtad

Polizia communal

Ultra dallas incumbensas ordinarias ha la polizia communal exequiu vastas activitads da cussegliaziun e da controlla en colligaziun cun las mesiras per frenar la pandemia da corona. En media han ins examinau mintga jamna tschun concepts da protecziun da menaschis e d'uniuns e mintgamai discutau quels al liug cun las personas pertuccadas. Totalmeins han ins fatg tochen oz 130 controllas. Igl ambient dinamic e las mesiras che semidan cuntinuadamein ein stai ina gronda sfida.

Pumpiers

Il pumpiers ein vegni clamai igl onn da rapport 19 gadas. Las intervenziuns ein per part era stadas difficilas e buca simplas per tut ils participai. La squadra ha dau damogn als cass a moda fetg professiunala ed adina per il bien dallas personas pertuccadas. In grond engraziament per ils survetschs prestai.

Per exerchezis da squadra e da cader han ils pumpiers prestau 1'671 uras da survetsch. Ultra da quei ha igl agid stradal ed igl agid viafieril exercitau, e quei era en terren dif-

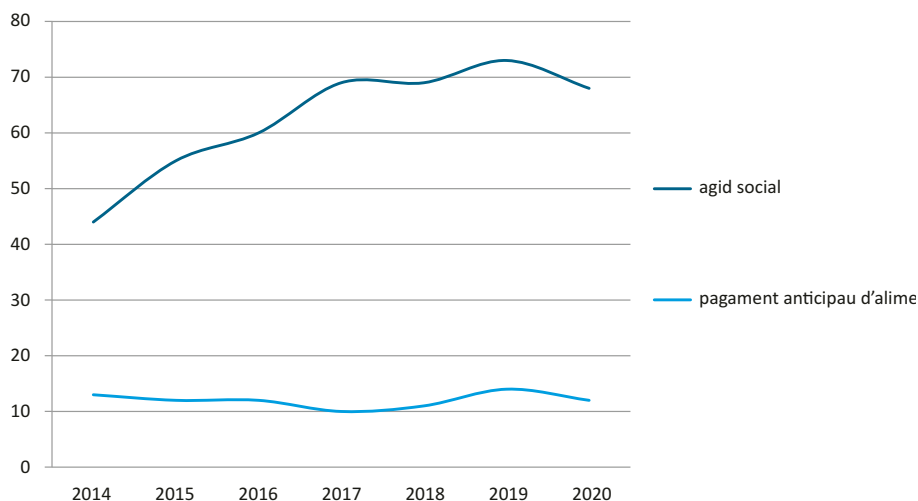
ficil. Durent il lockdown da corona han ins striaus ils exerchezis per impedir ch'il virus sederasi denter ils pumpiers. La prontadad d'intervgnir ei stada garantida mintga mument. Il cumandant ei era staus activs el stab directiv communal.

Igl ault prighel d'incendis d'uaul la stad sco era in pèr draccadas intensivias cun prighel d'inundaziun han procurau ch'ils pumpiers ein entrai pliras gadas en acziun preventivamein per identificar ad uras situaziuns prigusas e per saver instradar mesiras baul avunda. Davos las culissas ha la squadra da material mirau che quel ed ils vehichels mess a disposiziun dalla vischnaunca seigien prompts.

Agid social

Il 2020 ein ins s'occupaus cun 12 cass da pagaments anticipai d'aliments e cun 68 cass d'agid social finanziel. Il diember dils cass ei levamein pli bass ch'igl onn precedent. Ins ha buca saviu constatar in augment sin fundament dalla crisi da corona. El futur vegn quei probablamein a semidar. Ils sclariments, per exempel tier ils instituts d'assicuranzas socialas, drovan aunc adina bia temps ed ils singuls cass restan fetg cumplexs.

Svilup dils cass d'agid social 2014 tochen 2020:

Schnaus

Santeri e fatgs da sepultura

Ussa dat ei era sin il santeri da Duvin ina fossa communabla. La construcziun han ins saviu realisar igl onn da rapport.

Premi Reuniun

Cun il «Premi REUNIUN», surdaus l'emprema ga igl onn 2020, vul la suprastanza communal undrar lavur voluntara ni lavur dallas uniuns extraordinaria ella vischnaunca dad llanz/Glion ed aschia promover la schientscha per la lavur voluntara. Pertgei quella ei ina contribuziun impurtonta alla qualitat da viver ed in motor per il beinstar d'ina cuminonza.

El rom d'ina pintga fiasta e cun tuns da tibas han ins surdau igl 1. da settember sin la Piazza Cumin a Glion il Premi Reuniun all'uniun da giuventetgna da Rueun. Cun occurren-

zas innovativas sco Rueun Rebatta porta l'uniun ideas fres-tgas e veta el vitg ed ha schizun dumignau cun il Surselva's Street Food Festival da lantschar in'occorrenza d'attracziun regionala. Aschia contribuescha la generaziun giuvna alla veta dil vitg da Rueun. In premi da renconuschienscha ha la JuBla Surselva survegniu. Las giuvnas menadras ed ils giu-vens menaders possibiliteschan grazia a lur talent d'organi-saziun e lur entusiassem aventuras comunablas ella natira ad affons e giuvenils. In ulteriur premi da renconuschien-tscha han ils realisaturs dil glatsch a Sevgein survegniu. Ils luvrers silenzius han luvrau la notg e da tutta ferdaglia per metter a disposiziun a giuven e vegl da Sevgein in bi glatsch tut neidi.

Tschun representants dall'uniun da giuventetgna da Rueun han survegniu il Premi Reuniun dalla presidenta communal, Carmelia Maissen.

Visualisaziun dil baghetg niev alla staziun.

Svilup dalla vischnaunca

Pervia dalla pandemia da corona ein entgins projects sere-tardai, perquei che sesidas, sentupadas e luvratoris han buca saviu haver liug e perquei ch'ins ha duvrau las resursas per autras incumbensas e quitaus. Tuttina han ins contonschiu tiarms impurtonts en certs projects.

Svilup digl areal dalla staziun da Glion

La fin da december 2020 ha la Viafier retica saviu presentar alla publicitad ensemen cun la vischnaunca il project victur dalla concorrenza per surbaghegiar igl areal dalla staziun lantschaus la primavera 2020. Igl ei il project «Binari 1» da Giubbini Architekten da Cuera. Ina part dil sbos ei era la concepziun dil niev plaz d'autos da posta, nua ch'igl implont da P+R secatta oz, sco era dil niev plaz dalla staziun sco spazi da sentupada. Igl onn da rapport ha la vischnaunca, ultra d'accompagnar la concorrenza, dau peisa alla planisaziun dalla nova via d'access per liung dil Gloign ed alla preparaziun dalla revisiun parziala dalla planisaziun locala sco era dil plan da quartier «Center staziun» ch'ins ha stuiu adattar per la realisaziun.

Lavurs da students Caminada (Pendas, Fistez, Areal Maissen, Center Mundaun, punt dil Rein ...)

Duront dus semesters 2019/2020 ein las studentas ed ils students d'architectura da prof. Gion A. Caminada sefatschentai alla SPF/ETH Turitg cun skizzar ideas per Glion e siu con-tuorn. Il resultat ein ideas e visiuns variadas per Pendas sco territori da temps liber, per igl Areal Maissen sco quartier da habitar e d'atelier, per il Center Mundaun sco staziun da val per ina pendiculara e sco center da temps liber e da reiver, per il territori da Fistez a Castrisch sco quartier cun novas e differentas fuormas da habitar, per in implont electric el ter-

ritori da Crappa Grossa ni per ina transformaziun dalla punt dil Rein. Las lavurs porschan interessantas avischinaziuns e basas da discussiun per quels territoris da svilup ch'ei era impurtonts per la vischnaunca. Deplorablamein han ins tochen ussa buca saviu exponer ils projects pervia da corona. Speranza san ins far quei igl onn 2021.

Project da model arisguard la societad civila sco motor per il svilup – «REUNIUN – Nus essan | Wir sind Ilanz/Glion»

Cun il project vul la vischnaunca rinforzar a liunga vesta ils potenzials dalla vischinonza dil vitg e dall'identitad regiunala. Pertgei la vischinonza dil vitg, l'integrasiun sociala ed igl engaschi dalla societad civila ein impurtonts facturs per l'attractivitad da habitar e per la qualitad da viver. Gest la crisa da corona ha mussau quei claramein. Cunquei ch'il project tucca in tema che pertucca biaras vischnauncas, gest vischnauncas fusiunadas, e cunquei ch'el fa ina nova avischinaziun, han era il Cantun e la Confederaziun interessdad el. La Confederaziun sustegn il project el rom dil program «project da model per il svilup persistent dil territori 2020–2024».

La scola auta turitgesa per ciencias applicadas (ZHAW) sustegn la vischnaunca da realisar il project. Quel ha entschiet il zercladur 2020 cun intervestas en tut las fracziuns e biaras damondas impurtontas: Tgei potencial vegn buca duvraus? Nua dat ei spazi per crear enzatgei niev? Tgei grup-pas dalla populaziun ein integradas memia pauc? Co san ins contonscher ellas? Co s'engaschass ins sez bugen? Il resultat ei in rapport interessant che dat in'envesta dil funcziunament da nosa vischnaunca e presenta ideas, dallas qua-las entginas duein ussa vegnir realisadas.

Eine Initiative der Gemeinde Ilanz/Glion
unterstützt von der Schweizerischen
Eidgenossenschaft als Modellvorhaben
Nachhaltige Raumentwicklung 2020–2024

Rueun

Scola

La scola – sco era auters secturs ed autras partiziuns dalla vischnaunca – ha la pandemia surpriu nunspitgadamein. Grazia als concepts da protecziun ch'ins ha saviu realisar cun success cun igl agid da tut las personas pertuccadas ha la scola superau bein la situaziun extraordinaria. Sper las restricziuns malempereivlas el sector interhuman e social ha quei temps per cletg era mussau schanzas e potenzials empermettents cun in effect persistent sin il svilup dalla scola che nus accentuein bugen en quei rapport annual.

Instrucziun a distanza

L'intermediaziun da savida sco incumbensa centrala dalla scola han ins saviu garantir malgrad l'instrucziun a distanza ordinada durant il lockdown naven da miez mars tochen miez matg. A quella sfida ha la scola dad Ilanz/Glion dau damogn grazia agl engaschi remarcabel digl entir team da scola, al sustegn efficaci dils geniturs ed alla collaboraziun intensiva cun las gruppas en mira e tut las gruppas partici-

padas. L'infrastructura moderna ed il management da savida stabilii el sector da medias e d'informatica han adempliu ulteriuras facturs da success per la reussida dall'instrucziun da preschientscha all'instrucziun a distanza. Corona ha aunc in ga accelerau la digitalisaziun en scola – e quei enteifer fetg cuort temps.

Tuttina ein tuts dil medem meini – l'instrucziun a distanza duei restar in'exceptiun, pertgei ils disavantatgs a liunga vesta ed ils effects negativs sin la psica dils affons en consequenza dils contacts socials munconts ein evidents. Per quei havess ins buca saviu anflar in meglier mument da realisar ils programs da scola inziai gia avon el sector «sanadad e prevenziun».

Lavur da project

Igl atun 2020 han ins introduciu sin tut ils scalems il program da dus onns che vegn promovius digl Uffeci da sanadad dil cantun Grischun «Mind-Matters – sviluppar la sanadad psichica ellas scolas». Il medem mument s'engascha la scola dad Ilanz/Glion cun il project «Lift» (in project per scolas e

Ina classa da scola sil plaz egl uaul durant l'instrucziun.

Per inaga ein ils affons senza lur geniturs al til da latiarnas muort la pandemia da corona.

l'economia) supplementarmein, per che l'integraziun el mund professional dils giuvenils che sortan dalla scola reuseschi aunc meglier. La scola procura era dapi onns cun projects che promovon la sanadad sco «Cupitgarola», «Scola en moviment» e «Prevenziun da dependenzas» ni cun la purschida dalla lavur sociala da scola per il beinstar fisic e psichic da nossas scolaras e da nos scolars. Plinavon promova ella sin il scalem superiur cun la jamna da project «uaul da muntogna» buca mo la sanadad, mobein era l'idea dalla persistenza. Per persunas d'instrucziun e direcziuns da scola stat plinavon a disposiziun cun il project da Promoziun Sanadad Svizra «La scola en acziun – prevenziun da stress al plaz da lavur» ina purschida per rinforzar la sanadad a moda individuala.

Il niev plaz d'instrucziun egl uaul a Glion (nua ch'il Glogn sbucca el Rein) cumpletescha idealmein l'instrucziun da scola dapi igl atun 2020. Tut las scolaras e tut ils scolars dalla scola dad Ilanz/Glion san nezegiar quei plaz ella natira per experimentar e per emprender cun tut ils senns ed a moda creativa e persistente.

Usits

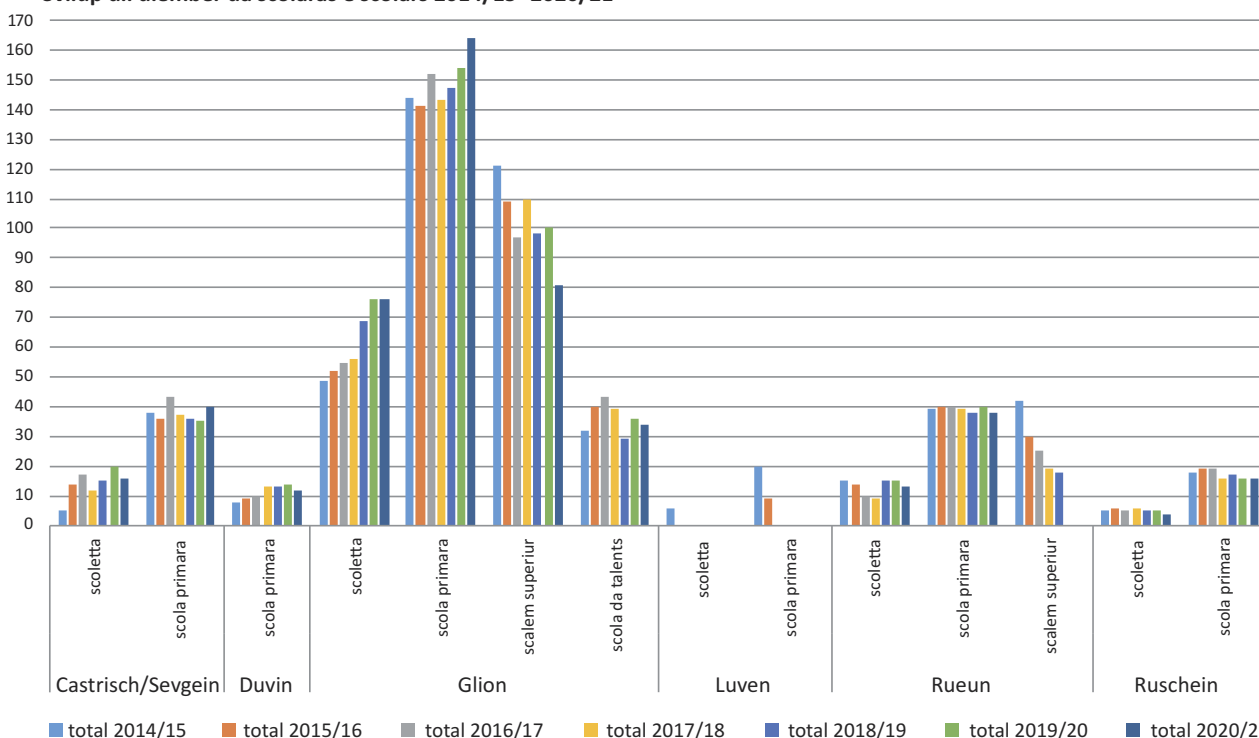
Schinavon che las mesiras da corona han lubiu, ha la scola dad Ilanz/Glion dau durant quei temps extraordinari aunc dapli peisa alla realisaziun adattada d'usits, da rituals e d'occurrentzas tradiziunalas. Aschia han nossas scolaras e nos scolars dalla scoletta tochen al scalem superiur adina puspei saviu guder in pèr uras normalitad, per exempel durant il til da latiarnas da ravas ni la finiziun da scola reconstructada, ed aschia per gronda part saviu emblidar per quei mument las restricziuns pervia dil virus.

Ina tala crisa muossa claramein ch'ins sa superar ella mo cun forzas unidas. Ton pli engrazia la direcziun da scola per la collaboraziun custeivla da tut las persunas participadas ch'ei semessas en per il beinstar da nos affons durant quei temps extraordinari. Da cuminonza restein nus fermes era el futur e prompts per eveniments nunprevedibels.

Annalisa Cathomas e Michal Hohlf

Per la direcziun da scola dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion

Svilup dil diember da scolaras e scolars 2014/15–2020/21

Ladir

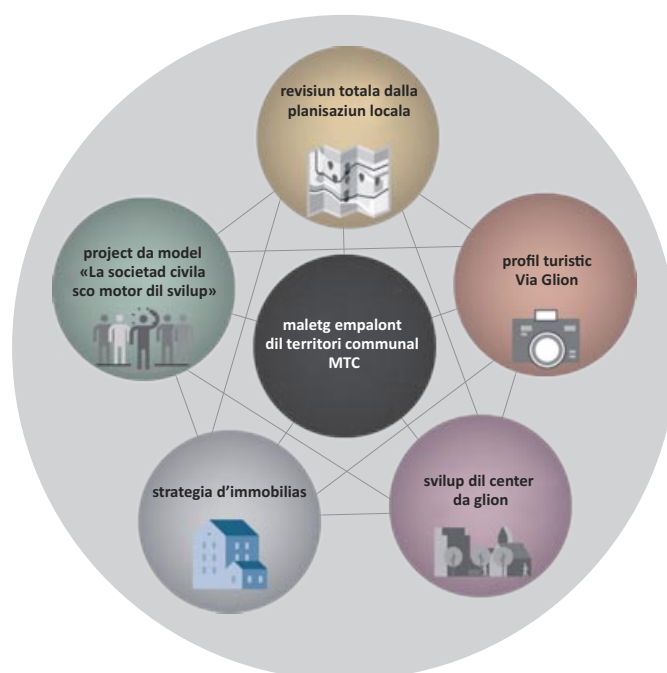
Svilup dil territori

Revisiun totala dalla planisaziun locala

Alla votaziun all'urna dils 9 da fevrer 2020 ha la populaziun dalla vischnaunca approbau la revisiun totala dalla planisaziun locala. Suenter l'exposiziun da recuors han ins inoltrau ils documents al Cantun per approbaziun. Sin fundament dalla grondezia e dalla complexitad da quei project cuoza quella procedura aunc in mument. Prevedentamein approbescha la Regenza il settember 2021 la revisiun totala dalla planisaziun locala incl. la lescha da construcziun.

Maletg empalont dil territori communal MTC

Ina grappa da lavur ha elavurau igl onn da rapport il sboz per il maletg empalont dil territori communal MTC. Quel duei dar ina vesta generala dalla vischnaunca e dil svilup dil territori per ils proxims 20 onns. Igl atun han ins presentau il sboz alla publicitad el rom d'ina exposiziun egl anteriur Center Mundaun. Numerusas persunas interessadas han nezegiau l'exposiziun ni ils quater ateliers tematics per discutir dils projects directivs e dallas ideas per il futur. La confrun-taziun animada cun il tema e las enconuschientschas resultadas integreschan ins ensemen cun las inoltraziuns dalla cooperaziun publica ell'ulteriura elavuraziun dil MTC.

Il maletg empalont dil territori communal (MTC) ei integras en ulteriurs projects dedica al svilup dalla vischnaunca. Ils projects coordinai in cun l'auter duein funcziun sco reit ed han la finamira da sviluppar la vischnaunca a moda persistenta.

Revisiun parziala dalla planisaziun locala zona da mistregn Crappa Grossa, Glion

La firma GRegio Energie AG planisescha el territori Crappa Grossa in'ovra da lenna cun in implont da pelletar. Per quei intent ha la zona da mistregn existenta stuiu vegnir engrondida al nord. Quei ha duvrau ina revisiun parziala dalla planisaziun locala. Dalla votaziun all'urna ils 27 da november 2020 ha la populaziun approbau quella revisiun. Vonzeivi ei il project vegnius approbaus.

Revisiun parziala dalla planisaziun locala zona da mistregn, Rueun

Sin damonda dalla scrivaria Spescha han ins priu per mauns ina revisiun parziala dalla planisaziun locala a Rueun. Perquei ch'il menaschi duei vegnir extendius, han ins stuiu engrondir la zona da mistregn existenta. La votaziun all'urna ha giu liug ils 27 da november 2020. Actualmeins ei il project tier il Cantun per examinaziun ed approbaziun.

Revisiun parziala dalla planisaziun locala zona dad economisaziun da material Salavras, Rueun

La firma Montalta Transporte + Kies AG ha inoltrau alla vischnaunca ina damonda per engrondir la zona dad economisaziun da material a Salavras. La deliberaziun el parlament e la votaziun all'urna che suonda han liug la primavera 2021.

Revisiun parziala dalla planisaziun locala zona d'explotaziun da glera Bigliel, Sevgein

La zona d'explotaziun da glera a Tschentaneras a Sevgein vegn ad esser exaurida en entgins onns. Perquei han ils interpretidiers, la firma Montalta Transporte + Kies AG, inoltrau ina damonda per engrondir la zona d'explotaziun a Bigliel. Quella ei prevedida aschia el plan directiv regional e cantunal. La deliberaziun el parlament e la votaziun all'urna ein medemameins previstas per la primavera 2021.

Giuvenils separticipeschan alla discussiun e gin tgei ch'ei drova ord lur optica, per che la vischnaunca daventi pli attractiva per els sco spazi da viver.

Ruschein

Construcziun aulta

Actividad da baghegiar en general

Igl «onn da corona» han ins era sentiu ell'elavuraziun dallas damondas da baghegiar, denton en in senn positiv. Il diember da damondas da baghegiar ha contonschiu cun 312 damondas in nivel maximal. La libertad da semover restrenschiada ei probablamein stada il motiv che biaras proprietarias e biars proprietaris han investiu ellas atgnas quarter preits. Las numerusas damondas da baghegiar pertuccavan cunzun sanaziuns e transformaziuns. Quei declara daco ch'il diember da damondas era fetg aults, la summa da

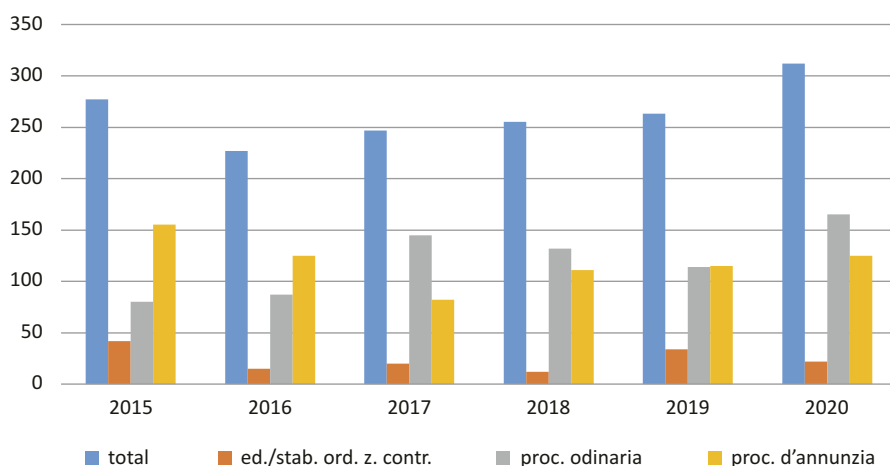
baghegiar concedida denton plitost bassa. Denton era ils gronds plazzals residenza da vegliadetgna S.Giusep, scola veglia da tgira, construcziun nova «Obschtgarta» ed igl alzament digl anteriur edifeci dil Coop han dau la tempra a Glion durant igl onn da rapport. Ils vischins dils plazzals han supportau per part cun gronda toleranza las immissiuns buc evitablas – engraziel fetg!

Igl onn da rapport han ins consultau la cussegliaziun concepziunala en connex cun otg projects da construcziun. La cussegliaziun concepziunala sustegn las planisadras ed ils planisaders sco era l'autoridad da decisiun cun rapports competents e fundai. Aschia san ins garantir ella decisiun da con-

Las dominicanas visetan il plazzal dalla residenza S. Giusep, nua ch'ellas menavan pli baul lur scola da tgira.

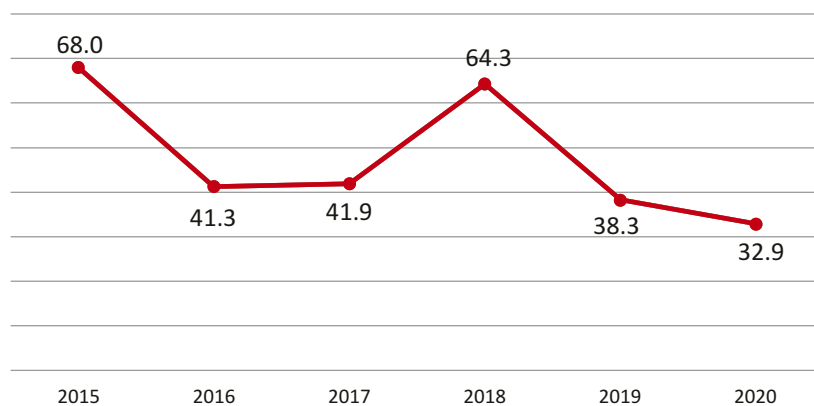
Diember da damondas beghegiar

Diember da lubientschas da baghegiar concedidas igl onn 2020 (total: 290)

Objekt	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Casas d'ina famiglia novas	8	0	8	6	1	4
Casas da pliras familias novas/ diember da habitaziuns	2 / 51	2 / 6	5 / 46	6 / 34	4 / 31	1/2
Edifices gronds	6	6	1	3	3	0

Total dils cuosts da construcziun en milliuns francs svizzers

strucziun la pretensiun legala arisguard la concepziun e l'integrasiun.

Concept da colur per il marcau vegl da Glion

Il concept da colur per il marcau vegl da Glion stat uss a disposiziun sco instrument da lavur agl uffeci da construcziun ed allas personas interessadas. El ei concepiscu sco scatlà

d'ordinatur e cuntegn tablas d'informaziun cun tut la savida en connex cun la cultura da baghegiar regionala e cun la producziun da colurs e da ligiadiras. Cun cartas da colur extendiblas san ins elavurar concepts da colur cun la tempra dalla cultura da baghegiar regionala per crear il connex cun il marcau vegl e per garantir l'integrasiun el maletg dil liug.

Siat

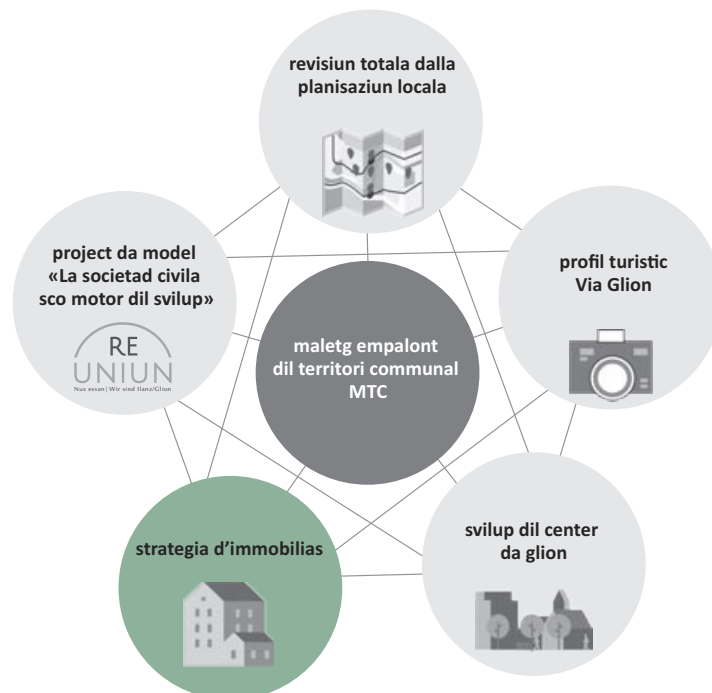
Immobilias communalas

Strategia d'immobilias

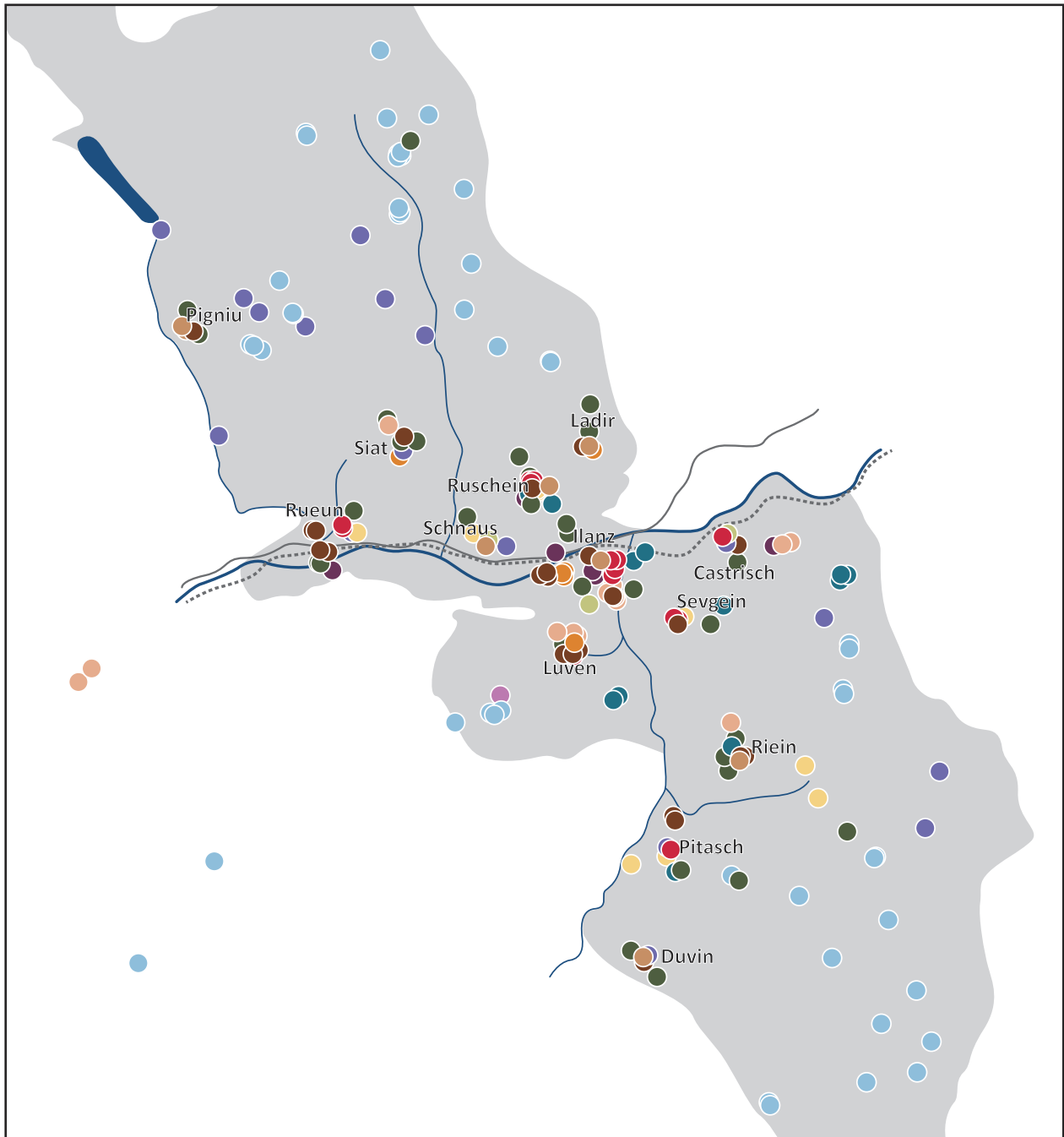
La vischnaunca posseda var 300 edificis, quei ei in diemmer imposant en cumparegliaziun cun autras vischnauncas. Ei setschenta la damonda co tractar el futur quels edificis. Tgei edificis vul ins mantener per intents communalas? Per tgeinins san ins trer en consideraziun ina locaziun ni vendita? Tgei edificis duein vegnir salvai per la proxima generaziun? Per sclarir quellam damondas complexas e per incumbensa dil parlament han ins lantschau l'elavuraziun d'ina strategia

d'immobilias. La finamira da quella lavur eis ei da crear ina basa suandabla per tractar quels edificis el futur, d'augmentar la rentabilitad e d'elavurar propostas strategicas co e tgei edificis san vegnir nezegiai per il svilup positiv dalla vischnaunca.

En in'empre pass han ins verificau e cumpletau la collecziun pretensiusa da datas per mintga singul edific. Lu han ins subdividiu ils edificis en gruppas e determinau la strategia per mintga gruppa. Suenter la presentaziun da quels resultats intermediars al parlament ed in workshop cun las parlamentarias ed ils parlamentaris fixeschan ins ella

Il svilup d'immobilias communalas contribuescha al svilup d'auters secturs el svilup communal.

- administraziun
- ovas
- scola
- militar e schurmetg civil
- sport e temps liber
- stabiliments da traffic
- baselgias e santeris
- providiment e dismesa
- agricultura
- economia d'alp
- casa da habitar e da vacanzas, camonas e mises
- gastronomia e loschament
- cultura

Pigniu

davosa fasa las strategias per gruppas d'edificis ni per singuls objects ed elavura agids ed instruments che surveschan alla lavur futura. Igl atun 2021 duei la strategia finida esser avon maun.

Sanaziun dallas ustonzas dils stans da tir

Dapi il 2020 astgan ins buca pli sittar el terren. Implonts da tir en funcziun sco a Duvin, Pitasch ed il stan da tir da catscha a Castrisch ein vegni sanai. Ins ha era entschiet a sanar las structuradas contaminadas dallas ustonzas dils implonts da tir. Quei ei in'obligaziun legala che cumpeglia era las ustonzas dils stans da tir ord funcziun.

Sanaziun dall'Alp Sevgein

Grazia agl engaschament repetiu da voluntaris dalla Rolling Church il zercladur han ins puspei saviu exequir entginas lavurs sin l'Alp Sevgein. Il camon da pors incl. il conduct d'affluenza per la scotga ed il tanc ein novs. Allontanar las caglias dallas pastiras e sanar ils conducts dils begls e dallas fontaunas ha dau bia lavur. Il plaz davon la tegia d'alp han ins renovau cun in plantschiu cun cuvrida dira ed integrau novas pusseivladads da seser.

Sanaziun dil tetg dalla scola da Glion e montascha digl implont fotovoltaic

Las lavurs en connex cun la sanaziun dil tetg dil tract dalla casa da scola B a Glion han ins saviu terminar ed ins ha saviu prender en funcziun il niev implont fotovoltaic.

Ina dallas ustonzas sanadas.

Igl implont fotovoltaic sil tetg dalla scola a Glion.

Construcziun bassa

L'incumbensa principala dil post da construcziun bassa ei da planisar, renovar e mantener l'infrastructura communal. Ei setracta dallas vias communalas, dil provediment d'aua, dalla dismesa dallas auas piarsas e dall'illuminaziun publica. Planisaziuns pli pintgas fa il post sez, per projects pli gronds collavuran ins cun biros da planisaziun dalla regiun.

Vias da meglieraziun

Igl onn current han ins puspei sanau entginas vias da transport:

- via d'alp Ruschein, etappa 2, ca. 900 m, sanaziun totala inclusiv fundament e drenascha;
- access Alp da Schnaus, ca. 300 m, renovaziun e garteras da crappa;
- sanaziun via da transport Luven, ca. 300 m, sanaziun dalla surfatscha cun la procedura da stresas finas.

Projects pigns

Ils projects pigns cumpeglian numerus «plazzals pigns». Quei ei la sanaziun da scarps da cuvrada, lavurs da cuvrada generalas, remplazzament da tablas da vias, reparatura da tumbins da controlla, remplazzament dall'illuminaziun publica e bia dapli.

Da menziunar specialmein ei la renovaziun dil plaz da giug a Pitasch.

Projects gronds

Igl onn 2020 han ins priu per mauns ni terminau era in pèr projects pli gronds:

- sanaziun totala dalla via Paradiesgärtli a Glion;
- sanaziun totala Via Tuegna, Ruschein, 1. etappa;
- lavurs da finiziu Via la Lutta, Glion, cuvrada definitiva;
- lavurs da finiziu contuorn Center Marcau, cuvrada definitiva;
- lavurs da finiziu passapei Grüneck – Strada, cuvrada definitiva;
- fermada dil bus via cantunala Via Nova, Rueun;
- fermada dil bus via cantunala Albertushof, Glion;
- plaz davon il local dils pumpiers Via Santeri, Glion.

Concept per il traffic plaun e tempo 30 a Glion

Per promover l'attractivada e la segirtad per il traffic plaun el territori dil marcau da Glion han ins elavurau igl onn 2020 in concept. Quel cuntegn mesiras per diminuir il traffic planisadas sin la Via Sursilvana denter Glion e Grüneck ni la si-

gnalisaziun da vials per velos. Las empremas mesiras vegnan realisadas igl onn 2021.

Cun quei plan ei era colligiada l'extensiuon dalla zona da tempo 30 che serestrenscha il mument al contuorn pli vast dil complex da scola ed alla Via Schlifras. Da niev vegnessen era il quartier S. Clau, il marcau vegl sco era il territori entuorn la staziun attribui ad ina zona cun traffic diminuì. Ins ha elavurau in concept corrispondent ed inoltrau quel agl uffeci responsabel per examinaziun. Il medem mument ha era il Cantun lantschau in concept da sanaziun encunter la canera el sector dalla via cantunala. Perquei che las limitas da canera vegnan buca risguardadas dapertut en quei contuorn, ei il Cantun obligaus da prender mesiras. Quei ha per consequenza ch'il Cantun prevesa medemamein ina zona da tempo 30 per ina part dallas vias cantunalas. Suenter l'exposiziun publica l'entschatta 2021 e la lubientscha dil Cantun eis ei previu da realisar las empremas mesiras igl onn 2021.

Plinavon han ins priu per mauns la procedura per ina zona da tempo 30 a Strada. Il post cantunal responsabel ha approbau la damonda. Ussa sto in planisader da traffic elavurar l'expertisa necessaria.

Ovras communalas

Provediment d'aua

Il provediment d'aua ei per schidagir la veina da veta dall'infrastructura communal. Malgrad la gronda sfida sin fundament dalla reit extendida ed ils numerus implonts da provediment ha il menaschi funcziunau senza incaps considerabels e per cumpleina cuntentientscha da tuttas e tuts. Il provediment d'aua general (GWP) che cumpeglia igl entir territori communal ei pervia dil grond intschess medemamein in'incumbensa pretensiusa. Quella planisaziun che cuoza ussa gia dapi varga dus onns han ins saviu terminar tochen sin in pèr paucs detagls. Igl onn 2021 ha liug l'examinaziun entras il Cantun e la Confederaziun che sustegnan la realisaziun cun contribuziuns. Quei che riguarda il provediment d'aua da Luven han ins saviu terminar la sanaziun dalla tschaffada da fontauna Radein e sias deflussiuns (metter conducts d'aua). L'entira renovaziun dil provediment d'aua Luven vegn ad esser finida igl onn 2022.

Dismessa dallas auas piarsas

El decuors digl onn current han ins fatg plans da derschentada per tut las fracziuns. Cun quei han ins saviu liquidar in'ulteriura pendenza da plirs onns. Ellas fracziuns da Siat e

Igl access sanau tier l'alp da Schnaus

Restauraziun dil plaz da giug per affons a Pitasch cun ina nova tuor da giugar.

Luven

da Luven han ins fatg lavurs vid ils conducts d'aua piarsa el rom dallas lavurs da sanaziun tenor las prescripziuns dil plan general d'allontanament d'aua (PGAA). Vid la serenera Sablun a Rueun ston ins far ils proxim onns lavurs da sanaziun pli grondas. Igl onn current han ins elavurau il concept general e gia sanau preparatoriamein la via d'access. La sanaziun sco tala entscheiva igl onn 2021. Igl ei da far mintg'onn lavurs da manteniment vid la reit da canalisaziun. Igl onn 2020 han ins sanau igl intern dils conducts a Plaun Vitg, Ruschein.

Bogn aviert

Il bogn aviert sa mirar anavos sin ina buna stagiun, malgrad corona. Il matg 2020 era ei aunc incert, sche e cura ch'il bogn aviert sappi vegnir aviarts. Il zercladur ha il bogn lu tuttina saviu arver las portas, quei cun observar las mesiras respectivas tenor il concept da protecziun. Perquei che biaras purchidas dil temps liber han buca saviu haver liug ella regiun, han ils hosps gudiu fetg da star el bogn aviert. E grazia alla perioda da bial'aura ei il bogn staus aviarts ina jamna pli gitg.

Las lavurs da sanaziun pretensiusas vid la svidera dil fons dil bogn principal han ins saviu terminar suenter dus onns. Cun quellas mesiras ei il menaschi dil bogn aviert garantius ed ins ha saviu prolungir l'aspetativa da veta dils conducts. Ultra da quei han ins installau ina chista da current sbassabla che simplifichescha in providement segir cun current durant occurrenzas.

Manteniment da vias e sendas

Ellas fracziuns da Pitasch, Riein e Ruschein han ins remplazau parts dalla cuvrida dallas vias dil vitg e sanau scarpes. Sin las via da meglieraziun Crestas – Bargun e sin la via d'uual Clavau Niev – Radein a Luven han ins renovau las stresas d'isada. Igl unviern 2019/2020 ha ei dau pauca neiv ed aschia ein ils cuosts per la rumida da neiv stai moderai. Ins ha saviu entscheiver baul cun las lavurs da primavera. Quei che pertucca la reit da sendas da viagir han ins sanau il sector Flond – Rueun. Ellas fracziuns da Riein e Castrisch han ins saviu terminar las lavurs vid la signalisaziun. Las tablas d'orientaziun han ins saviu renovar en tut las fracziuns.

Dismessa e deponia da rumien verd

Ella fracziun da Duvin han ins installau novas boxas per rumien verd. Il sistem da rimnar rumien verd en boxas ei secumprovaus. 2021 baghegian ins il niev post da rimnada a Pitasch.

Ella fracziun da Siat han ins installau el territori da Tuf e sper la Casa Sentupada novs containers sutterrans (molocs). Il luvratori communal a Castrisch han ins saviu amplificar cun containers a pressiu e cun containers sutterrans.

Construcziun dil cundrez da rumien verd.

Uffeci forestal

Projects da reparaziun

Igl onn 2020 han ins elavurau ils suandonts projects collectivs reparatura ed avertura (SIE):

- Castrisch, Casti Sut 1. part: preit cun pals ancras
- Ladir, via d'alp veglia: sanaziun dalla surstructura
- Siat, Resgia 2. part: sanaziun dalla surstructura
- Castrisch, Runca Biala: sanaziun dalla surstructura
- Glion, Buhaul: preit cun pals ancras

Waldpflegeleistungen/Rundholzmarkt

diever da lenna (vendita)	18'117 m ³
schau anavos egl effectiv	515 m ³
utilisaziun da lenna totala	18'632 m ³

L'utilisaziun sfurzada en consequenza da neiv e vent ni bau-scorsa munta a 2'296 m³. Plinavon han ins tgirau e manteniu uaul giuven e surfatscha ecologicamein preziosa sin ver 27 ha, per part cun classas da scola dalla vischnaunca sco era cun participontas e participonts dil project en favur digl uaul da muntogna.

Corona egl uaul

La primavera 2020 ei la furniziun da lenna rodonda dada ensem completamein per in mument, perquei che las firmas che elavuran lenna rodonda han stuiu calar da producir en consequenza dils cunfins e dils menaschis serrai. Grazia al grond engaschi da differentas uniuns han ins saviu revocar spert quella situaziun. Silsuenter han ins reprim mo plaun il transport da lenna rodonda cun gronda malsegirtad e cun midadas da termins e da consentiments quotidianas.

Quella difficultad da vendita extraordinaria ei succedida in mument fetg disfavoreivel. La ferma reduziun dalla vendita la primavera munta che la lenna sto vegnir deponida pli gitg e ch'ella subescha ina perdita da qualitat. Plinavon porschan las rasenas che schain entuorn pusseivladads da cuar per baus-scorsa e sin fundament da quei sa la populaziun da baus-scorsa explodir. Quei pericletescha da l'autra vart ils uauls da pégnis vischinonts. Vitier vegnan las temperaturas ordvart migeivlas l'entschatta d'avrel 2020. Quella circum-

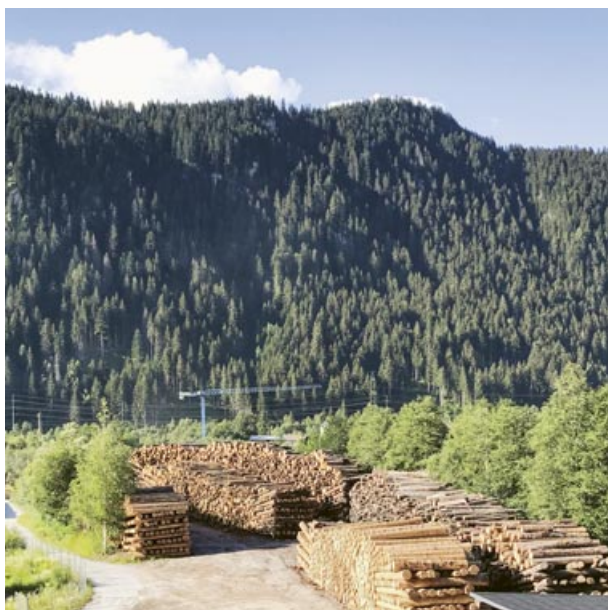
stanzia promova il svilup ed il temps da sgol dall'emprema generaziun annuala dils baus-scorsa.

Sin territori communal schischevan quei mument varga 4'500 m³ lenna rodonda pinada egl uaul, sper vias d'uaul e sin deposits. L'administraziun forestala fageva quen dad esser confruntada las proximas jamnas ed ils meins vegnents cun in'infectaziun extrema da baus-scorsa e cun ina muria da pégnis extraordinaria. Grazia agl engaschament activ dall'Associaziun dils proprietaris d'uaul SELVA ed alla capientscha dallas autoritads cantunales ha il Cantun susteniu immediat da scursar la lenna rodonda per impedir ina carschienscha explosiva dalla populaziun da baus-scorsa. Ins ha scursau 3'060 m³ lenna rodonda da buna qualitat dils uauls dad llanz/Glion naven digl avrel tochen l'entschatta da zercladur.

Oz san ins gir ch'ins ha probablamein saviu impedir l'explosiun temida dalla populaziun da baus-scorsa cun scursar la lenna infectada cun cuadetsch digl insect e cun transportar naven immediat il material scursau. Plinavon han ils prezis da lenna confirmau il manteniment dalla qualitat. Aschia han ins saviu vender tut la lenna rodonda scursada tochen la fin da fenadur 2020 ella medema qualitat e per il medem prezi sco avon la pandemia. Quei malgrad ch'il prezi per la qualitat pli schliata ei sesbassaus per ulteriurs 20%. Facticamein han ins saviu impedir cun scursar la lenna – ed aschia mantener la qualitat – ina sminuziun dil prezi da 40% ni da CHF 100'000.00. En pli ei l'infectedaziun extraordinaria dils uauls vischins cun baus-scorsa ch'ins haveva temiu buca succedida.

Senda botanica Paradieswäldli

Per liung dalla Via dil Glogn han ins endrizzau igl onn 2020 ina senda botanica cun descripiuns da 27 plontas e caglias che reflecteschan la biodiversitad dils uauls el contuorn da Glion. La grupp forestala e la grupp per lavurs communalas han colluvrau stretgamein ed aschia han ins saviu realisar la senda botanica Paradieswäldli en biebein 340 uras per persuna. Igl Uffeci d'uaul e prighels dalla natira dil Grischn han susteniu il project.

28 Deposit da lenna rodonda Grava da Schmuér a Rueun.

Senda botanica Paradieswäldli per liung dil Glogn a Glion.